

ДО ПИТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ У НОВОМУ ЗАКОНІ УКРАЇНИ «ПРО ЗАЙНЯТІСТЬ НАСЕЛЕННЯ»

В умовах сьогодення проблема зайнятості та задоволення потреб ринку праці є однією з головних в Україні. Одним з найефективніших заходів стало прийняття 5 липня 2012 року нового Закону України «Про зайнятість населення», який набув чинності з 1 січня 2013 року. Ряд фахівців вказують на недосконалість окремих положень закону з огляду на встановлену трудовим законодавством термінологію. На деяких із них хотілося б зупинитися.

Так, відповідно до ст. 1 цього Закону безробіття – це соціально-економічне явище, за якого частина осіб не має змоги реалізувати своє право на працю та отримання заробітної плати (винагороди) як джерела існування [1]. На думку А.Чорнобай та І.Мороз словосполучення «отримання заробітної плати (винагороди)» визначено неправильно [2]. Вони пропонують замінити його словами «оплата праці», оскільки згідно з Законом України «Про оплату праці» саме заробітна плата є тією винагородою, яку за трудовим договором роботодавець виплачує працівникові за виконану ним роботу [3]. Однак з іншою думкою важко погодитись, тому що Закон України «Про оплату праці» визначає економічні, правові та організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах, на підставі трудового договору з підприємствами, установами, організаціями усіх форм власності та господарювання, а також з окремими громадянами. Поняття ж «зайнятість» – ширше за змістом, ніж робота за трудовим договором. Так, ст. 4 Закону України «Про зайнятість населення» відносить до зайнятого населення осіб, які працюють за наймом на умовах трудового договору (контракту) або на інших умовах, передбачених законодавством, осіб, які забезпечують себе роботою самостійно (у тому числі члени особистих селянських господарств), проходять військову чи альтернативну (невійськову) службу, на законних підставах працюють за кордоном та які мають доходи від такої зайнятості, а також осіб,

що навчаються за денною формою у загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладах та поєднують навчання з роботою. Тому пропозицію зазначених авторів про зміну термінології слід визнати недоцільною.

На відміну від попереднього Закону України «Про зайнятість населення» від 01.03.1991, у якому безробітним вважалась працездатна особа працездатного віку, за новим Законом безробітний – це особа віком від 15 до 70 років, яка через відсутність роботи не має заробітку або інших передбачених законодавством доходів як джерела існування, готова та здатна приступити до роботи [1]. Це визначення було впроваджене за методологією МОП, але воно не відповідає національному законодавству. Виникає проблемне питання щодо віку безробітних, оскільки згідно з Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» працездатний вік громадян – від 16 до 60 років [4]. Відповідно до ст.188 Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України) за загальним правилом приймати на роботу осіб, молодше 16 років, заборонено. Як виняток, за згодою одного з батьків або осіб, що їх замінюють, можна приймати на роботу підлітків віком 14-15 років у вільний від навчання час [5]. Тобто особа не може бути безробітною, оскільки вона лише за певних обставин допускається до роботи. Ця невизначеність суттєво впливає на статус як осіб, що досягли 70 років, так і тих, яким виповнилось 15 років [6].

Доцільно відмітити також невідповідність положенням чинного трудового законодавства і пункту 3 ст. 43 Закону, в якому закріплено, що статусу безробітного може набути особа, молодше 16-річного віку, яка працювала і була звільнена у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці, зокрема, припиненням або перепрофілюванням підприємств, установ та організацій, скороченням чисельності (штату) працівників. Ст. 198 КЗпП України встановлює, що звільнення неповнолітніх можливе лише у виняткових випадках і не допускається без працевлаштування, тому особа 14-15 років не може вважатися безробітною.

На нашу думку, законодавцем також неправильно визначена вікова категорія осіб до 70 років у понятті «безробітний». Вона суперечить поняттю

«особа працездатного віку», якими є особи віком від 16 років, що не досягли встановленого ст. 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсійного віку (60 років). Це положення вводить громадян в оману щодо вікового розширення прав.

Таким чином, впровадження положень нового Закону «Про зайнятість населення» потребує подальшого вдосконалення і узгодження з раніше прийнятими нормами трудового законодавства.

Література:

1. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012 № 5067-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 63 (27.08.2012). – Ст. 2565.
2. Чернобай А. Актуальні питання реалізації права громадян на працю та працевлаштування в контексті Закону України «Про зайнятість населення» [Текст] / А. Чернобай, І. Мороз // Публічне право. – 2013. – № 4. – С. 158-164.
3. Про оплату праці: Закон України від 24.03.1995 № 108/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17 (25.04.95). – Ст. 121.
4. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування: Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV // Офіційний вісник України. – 2003. – № 33 (29.08.2003). – Ст. 1770.
5. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1971. – Додаток до № 50. – Ст. 375.
6. Валецька О. Проблемні аспекти окремих положень Закону України «Про зайнятість населення» [Текст] / О. Валецька // Бюлетень національної служби посередництва і примирення. – 2013. – № 7/8. – С. 16-19.

Іванова Юлія Сергіївна – аспірантка НДІ правового забезпечення інноваційного розвитку НАПрН України